

Konferencja naukowa *Konserwatyzm i partycypacja obywatelska w społeczno-politycznym życiu Europy Środkowo-Wschodniej*, Łuck–Kijów–Żytomierz 22–27 listopada 2014

Delegacja pracowników Muzeum Katyńskiego, Oddział Muzeum Wojska Polskiego, uczestniczyła w okresie 22–27 listopada 2014 w międzynarodowej konferencji *Konserwatyzm i partycypacja obywatelska w społeczno-politycznym życiu Europy Środkowo-Wschodniej*. W jej skład wchodził: kierownik Muzeum Katyńskiego Sławomir Frątczak i kustosze: Romuald Chagowski, Sebastian Karwat, Ewa Kowalska, Karolina Szymkowska, Tomasz Szczepański. Seminaria odbywały się w Łucku, Kijowie i Żytomierzu — w miejscach związanych z działalnością Wacława Lipińskiego (1882–1931), twórcy i teoretyka ukraińskiego konserwatyizmu. Organizatorami sympozjum byli, poza wzmiankowanym Uniwersytetem, Instytut Państwa i Prawa im. W.M. Korolenki Narodowej Akademii Nauk Ukrainy z Kijowa, Polskie Naukowe Towarzystwo w Żytomierzu, Wschodnioeuropejski Narodowy Uniwersytet im. Łesi Ukrainki z siedzibą w Łucku i Muzeum Katyńskie — Oddział Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

W Łucku uczestnicy delegacji, jako „strażnicy pamięci narodowej”, wzięli udział w okrągłym stole. W wypowiedziach wielu dyskutantów przywoływany był przykład Polski, doświadczenia naszego kraju w zmaganiach z długoletnim zatajaniem prawdy narodowej i późniejszym procesem transformacji ustrojowej. Następnego dnia, po udziale w krótkim seminarium w Kijowie, pracownicy muzeum udali się na Polski Cmentarz Wojenny w Bykowni, gdzie złożono kwiaty i zapalono znicze w celu upamiętnienia pomordowanych obywateli polskich, umieszczonych na tzw. ukraińskiej liście katyńskiej.

Obrady w Żytomierzu rozpoczęły się od złożenia kwiatów (w barwach narodowych Polski i Ukrainy) pod tablicą pamiątkową na fasadzie budynku Żytomierskiego Uniwersytetu Państwowego im. I. Franki. W trwającej dwa dni konferencji wygłoszono kilkanaście referatów. Dotyczyły one szeroko rozumianego tematu partycypacji obywatelskiej oraz wpływu na budowanie społeczeństwa obywatelskiego idei konserwatywnych. W wypowiedziach podkreślano deficyt w społeczeństwie ukraińskim tzw. uczestnictwa obywatelskiego. Brak powszechnego udziału obywateli w życiu państwa przejawia się w wynikającym z sondaży niskim poziomie zaufania społeczeństwa do władzy oraz w niewielkiej liczbie członków partii politycznych (różnych orientacji). W wielu wystąpieniach nawiązywano też do geopolitycznego położenia Ukrainy, zwłaszcza w ostatnim okresie naznaczonego agresją rosyjską („wojną hybrydową”) na Krymie oraz w obwodach donieckim i ługańskim. Ze strony ukraińskiej oprócz pracowników naukowych w sesjach brali czynny udział studenci zainteresowani programem tego spotkania.

Z dużym zainteresowaniem spotkały się referaty pracowników Muzeum Katyńskiego: Sławomira Frączaka, *Muzeum Katyńskie w formowaniu postawy obywatelskiej w Polsce i za granicą. Rola w tym procesie „Wirtualnego Muzeum Katyńskiego”*; Ewy Kowalskiej, *Kształtowanie postawy obywatelskiej a długoletnie*

zatajanie prawdy o eksterminacji inteligencji polskiej pod okupacją sowiecką lat 1939–1940; Tomasza Szczepańskiego, Rosja, Rosjanie, ZSRR w oczach opozycji w PRL w l. 1976–1989.

Polska delegacja podarowała organizatorom wydawnictwa poświęcone problematyce historycznej. Uzupełniły one zbiory biblioteczne Uniwersytetu w Żytomierzu, Polskiego Towarzystwa Naukowego oraz Związku Lekarzy Pochodzenia Polskiego. Pracownicy Muzeum Katyńskiego Sławomir Frątczak oraz Tomasz Szczepański udzielili wywiadów dla miejscowej telewizji. Prezentowane wypowiedzi dotyczyły funkcjonowania Muzeum Katyńskiego i jego roli w kształtowaniu pamięci narodowej oraz przesłania płynącego z niedalekiej Bykowni. Z wyjazdu sporządzano dokumentację fotograficzną, której część można zobaczyć na stronie internetowej Muzeum Katyńskiego. Należy dodać, że dorobek konferencji ma być wydany w postaci zbioru referatów.

Ewa Kowalska

II Konferencja Naukowa *Polska–Białoruś. Wspólne dziedzictwo historyczne 2.0,* Poznań 4 grudnia 2014

Dnia 4 grudnia 2014 roku odbyła się w Poznaniu druga z cyklu polsko-białoruskich konferencji naukowych, których osią jest upowszechnianie wiedzy na temat archiwaliów dotyczących wspólnej przeszłości Polski i Białorusi. Okazję po raz kolejny stworzyły prace prowadzone m.in. pod patronatem Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i wspierane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Ich celem jest m.in. przygotowanie przewodników archiwalnych opisujących aktowe spuścizny instytucji II Rzeczypospolitej, przechowywanych przez archiwa białoruskie. Poprzedniemu spotkaniu, zorganizowanemu w 2013 roku w Toruniu dzięki wsparciu Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, towarzyszyła prezentacja pierwszego tomu wspomnianego przewodnika¹. W chwili powstawania niniejszego tekstu (koniec 2014 roku) finalizowane są prace nad tomem drugim².

W trakcie jednodniowych obrad, którym gościny — dzięki zaangażowaniu swojego Instytutu Wschodniego — udzielił Wydział Historyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, wygłoszono osiem referatów. Zostały one podzielone na trzy grupy. W pierwszej części wystąpili badacze białoruscy. Prof. Aleksander Smalańczuk zaprezentował referat poświęcony spuściznom prywatnym, jakie obecnie znajdują się w zbiorach instytucji publicznych Republiki Białoruś. Prof.

¹ *Polska–Białoruś. Wspólne dziedzictwo historyczne. Przewodnik po materiałach archiwalnych 1918–1939. Tom I. Archiwum Państwowe Obwodu Brzeskiego, Archiwum Państwowe Obwodu Grodzieńskiego*, red. E. Rosowska, Warszawa 2013. Wersja dostępna w Internecie: <http://archiwa.gov.pl/wspolne-dziedzictwo/przewodnik.pdf>.

² Obejmują zasób Narodowego Archiwum Republiki Białoruś w Mińsku i Oddziału Archiwum Państwowego Obwodu Mińskiego w Mołodecznie.